

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel	
helyben vagy vidékre postán:	
Egy hóra	40 kr.
Negyedévre	1 frt — kr.
Félévre	2 frt — kr.
Egész évre	4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca. (Biharmegyei akadémiai épület), hova a hirdetések és az előfizetési díjak küldendők.

Egyes szám ára 7 kr.

HÉTFŐI ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petitorért egyszer	6 kr.
Háromszor és többször	4 kr.
Nyiltér 4 hasábos petitorért	20 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés és nyiltérért	30 kr.
Reklamok soronkint	1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Szenzáció az állandó színházról.

Nagyvárad, január 11.

Tegnap délután nem beszéltek másról, mint arról a küldöttségről, mely állítólag a város főispánját kereste volna fel, hogy nyilatkozatot provokáljon az állandó színház kérdésében.

Utána jártunk a dolognak, de a legnagyobb állandószínházisták is begombolkoztak és nem tudtunk egyebet kideríteni, minthogy a főispánál csakugyan járt küldöttség, de nem biztos, hogy az állandó színház dolgában-e.

Annyi bizonyos, hogy egy hatalmas érdekkör nem tágit és a városházbelieket minden áron szorítani akarja a Thalia templomának mielőbbi történeti építésére.

Versenygés a fabódéért.

— Az idei színi évad. —

Nagyvárad rendes téli mulatsága, a fabódéért folytatott harc ismét megindult. A legellentétebb vélemények keltenek izgalmakat és előreláthatólag a közgyűlésen sem fognak egyszerűen csak szavazni a kérdés felett. Némely elkeseredett és a színiügy iránt érdeklődő városatyja bizonyára nem fogja elszalasztani az alkalmat, hogy ki ne öntse azt, ami a szíven fekszik. Nem foglalunk pártállást, hanem egyszerűen regisztráljuk azokat a jelenségeket, melyeket a mostani küzdelem előidézett.

Ha jósolni akarunk, úgy a mostani viszonyokból ítélve, Megyeri kapja meg a jogot, hiszen a színiügyi bizottság egy tagnak kivételével, mellette nyilatkozott.

Azonban ugyanezen tagok közül, kik Megyeri mellett foglaltak állást, egyik-másik oly megjegyzéseket tett, melyeket nem szabad kicsinyelnünk. Egyik bizottsági tag nyilatkozata szerint Megyerinek a legjobb barátjai is akként nyilatkoztak, hogy társulata a lehető leggyöngébb. Ezzel szemben azonban folyton a millenáris év kellemetlenségeit emlegetik. Ezt el is fogadjuk, de kérdezzük, vajlon mennyiben javult a most bemutatott névsor szerint Megyeri társulata? Azt látjuk, hogy Megyeri szerződtetett néhány drámai színészt, míg hivatkozva a mult szezonra, az a meggyőződésünk, hogy az elmúlt nyári idény repertoírjának legnagyobb hibája volt az énekes darabok mellőzése. Kétúró drámai előadásokban nem lett volna hiányunk, eltekintve azoktól az özönvíz előtti rémdramáktól, melyekkel megkínózták azt a néhány embert, ki betévedt a színi körbe, de ennek azután el is ment a kedve a színi kör látogatásától. Megyerinek vannak ugyan énekesnői, de egytől egyig kezdők. Különböző ez Megyerinek szerződtetési rendszere szerint nem is lehetséges másképp.

Az ígért operai előadásokból csak annyi tény, hogy kilátásba helyezték Megyerinek a segínyt. Ezek után bátran állítjuk, hogy Megyeri társulatának nívója éppenséggel nem emelkedett. Füredi az egyedüli színész, a kinek szerződtetése nagy előny, a többi ujonnan szerződtetett tagok közül egyik sem olyan, hogy „sláger“-számba mehessen.

Leszkay társulatáról nem mondhatunk véleményyt, mert társulatát még nem szervezte, de tudjuk róla, hogy takarékosági elvei sohasem voltak.

Meggyőződésünk, hogy Megyeri a jövő szezonban sem fog többet produkálni, mint tavaly. A vidéki társulatok különben most mind nagyon gyöngék. Akár Megyeri, akár Leszkay kapja meg a színi kör, a jelenlegi viszonyok között az érdektelen közönség előtt közömbös.

Laikus.

HIREK.

* **A csabai patronátus jelöltjei.** Amíg az ismeretes kegyuri jog felett hozott ítélet a csabaiakat még mindig érthető igazatosságban tartja, az alatt mint értesülünk — a püspöki jelöltek már meg-megfordulnak a városban. Nemeskey Andor nagyvárad újvárosi plébános is ott járt a napokban. Csabáról írják nekünk, hogy a Budapesti János budapesti papnöveldei lelkiigazgató és a nagyvárad szent József-intézet igazgatója szintén püspöki jelölt, azonban a hívek passzívok maradván, valószínűleg csak adminisztrátor lesz kinevezhető.

* **Kövesit perelik „Szami“-miatt.** A mi földünk dicsőségét — tán inkább jóvedelmét megirigyelte egy német sógor. Be akarja bizonyítani, hogy Goldstein Szami plágium. Egy bécsi színházi ügyök perbe akarja fogni Kövesit, mert szerinte a „Goldstein Szami“ nem más, mint az „Ein gemachter Mann“ című német poszta átfordítása. A dolog úgy sült volna ki, hogy a német darabot benyújtották a Kisfaludy-színház igazgatóságánál és ez konstataulta, hogy a „Gemachter Mann“ szakasztott mása Munkács nagyírú szülöttjének. Ertesítették erről a bécsi ügynököt, aki erre fenyegetőzni kezdett és még Feld Zsigmondtól is követelné a Goldstein Szami bevételeinek egy részét. Azt hiszszük, Kövesi Albert hamarosan el fogja hallgattatni a bécsi ügynököt, mert hát: Én vagyok a . . . .

* **Állandó viczcsek.** Sok mindenféle „állandó“ dolog van Nagyváradon; az ember szinte fél már, midőn ezt a borzasztó „állandó“ szót hallja. Az állandó dolgokkal kapcsolatosak azután az állandó viczcsek is, melyekből köteteket lehetne összeállítani. Ilyen állandó viczcsek folyton röpöködnek a gyűlések és ülések levegőjében. Ezúttal megörökljük a következőket, melyek a színiügyi bizottság legutóbbi ülésén hangzottak el. Arról folyt ugyanis a beszéd hogy nem kellene-e több évre kiadni a színi kör? A bizottsági tagok jó hangulatban voltak. Rádl Ödön tudvalevőleg mindig orthodox álláspontot foglalt el az állandó színház kérdésével szemben. Egyszerre csak megjegyzi:

— Ez ugyanis csak afféle ideiglenes állapot, mert nem sokára felépül az állandó színház!

Természetesen nagy derűtséget keltett Rádl Ödönnek ez a megtérese. Egyik-másik bizottsági tag erősen mondogatta:

— Jegyzőkönyvbe kell venni, hogy Rádl az állandó színház mellett nyilatkozott.

— Tiltakozom szavaim felmagyarázása ellen, — ripoztirozott Rádl.

A másik viczcet Kunyhóssy János követte el. Ugy történt, hogy minekutána jól megszapulták a Megyeri dolgát, ő mellette foglalt állást. Az ülés tárgysorozata ki volt merítve. Egy percig csend volt a teremben, végre megszólal Kunyhóssy:

— Hát az állandó színházról nem beszélgetünk? Erre Dr. Rádl Ignác válaszolt:

— De strigiis autem, quae non sunt . . .

* **Nagyszalontai fiu diadala külföldön.** Berlinből érkezett levél szerint Krausz Bernát külföldi hírlaptudósító nagyszalontai illetőségű fiatal ember a berlini magyar egyesület e hó 5-iki tisztújításán tulnyomó szótöbbséggel az egyesület elnökévé választott.

* **Az amerikai ujságíró.** Néhány napig érdekes vendége volt Nagyváradnak. Királyfi Pál a Magyarországhól elszakadt amerikai ujságíró városunkbantartózkodott és tapasztalatokat gyűjtött a maga, továbbá előfizetőket a megjel-nendő könyve számára. Királyfi Pál élete nagyon gazdag mozzanatokban. Mindenfélé pályán volt. Eredetileg utazó volt, később hírlapírónak csapott fel. Mint hírlapíró támadt az a gondolata, hogy gyalog tegye meg az utat Chicagótól Budapestig, még pedig minden pénz nélkül. Vállalkozását sikerrel vitte keresztül és most a nagyobb magyar városokban mond el érdekes és nem érdekes dolgokat élményeiről. Királyfi rokonszenves megjel-lelésű és mindenek felett élelmes ember. Folyton azon töri a fejét, mint lehetne nagyon ügyes dolgot csinálni? Nagyváradon tudvalevőleg két felolvasást tartott; az egyiket a kereskedő ifjak körében, a másikat a „Csarnok“ estélyén. Királyfi Pál Nagyváradról tegnap Debreczenbe utazott, a hol szintén felolvasásokat fog tartani.

* **Három baba egy vőlegénynek.** Kárányáczky Etel mezőberényi hajadonul — mint levelezőnk írja — az a fatális anachronismus esett meg, hogy az esküvő előtt egyszerre három kis babát hozott neki a gölya. Anya és gyermekei a körülményekhez képest jól érzik magukat, a vőlegény — nem! Kénytelen volt azonban csendes rezignációval fogadni a különös hozományt és mit tehettek egyebet, lakodalom helyett csaptak — keresztelőt, melyben az új kis honpolgárok — mindhárom fiu — Gáspár, Menyhárt és Boldizsár neveket kaptak.

* **Jogászbál.** Folyó hó 16-án zajlik le a „Csarnok“ fenyves helyiségében az első eite-bál, melynek rendezésén most fáradoznak a joghallgatók. Elegáns meghívók árasztották el ezernél több példányban a várost és a lányos házakban már nagyban folynak a diskusziók a ruha és egyéb bálai szükségletek felett. A jogászok érdekes ajándékkal fogják meglepni a hölgyeket, de ez természetesen még egyelőre titok. A bál sikerét biztosítja a nagyszámu rendezőség, melynek névsorát a következőkben közöljük:

Kenéz Sándor elnök, gróf Vass György alelnök, Bartos Adorján alelnök, Örléy Dénes pénztárnok, Beóthy Lajos elnök, Lakatos József elnök, Puskás L. Béla jegyző, Bartos Elemér háznagy, Algay Vilmos, Bige Rándor, Breitner Imre, Dallos Mór, Fehér Kálmán, Gyenge Béla, Ignát Sabin, Jakabffy Gyula, Jacobi Andor, Markbreit Jenő, Millye Gyula, Miskovszky Jenő, Nagy Zoltán, Nyiri Béla, Örléy Kálmán, Podhraczký Rezső, Papp Loránd, Rezey Gusztáv, Turhányi Ferencz, Wertheimstein Henrik, Zigre Aurél, Zubor Andor.

* **Nagyvárad egészségügye.** Mult számbunkban „Nagyvárad csődje“ címmel hozott cikkünkre vonatkozólag közöljük a Belügyi közlönynek második számából, hogy Nagyváradon május hóban a roncsolótoroklob 3 esetben fordult elő egy halálózással. Ennél kedvezőbb egészségügyi állapotok csak Verseczen, Baján és Kassán vannak. A mi a vörhenyt illeti, a statisztika kedvezőtlen adatokat mutat ugyan fel, de mégsem aggasztó. Május hóban volt 21 megbetegedés 5 halálózással. A táblázatból az általános közegészségügyre még kiemelendő, hogy míg Nagyvárad egyéb hevenyfertőző betegségek: kanyaró 4-2-vel áll egyéb semmi, addig pl. Székeshérvár Kanyaró: 169-13 halálózás; Debreczen 706-19; Pozsony 58-2; Szeged 70-12; Sopron 49; Kolozsvár 24; Hólyagos-himlő: Debreczen 16-3; Soron 23-8; Temesvár 3-1. Az utóbbi időben különben epidémikus eset nem is fordult elő. A város területén jelenleg egy ragályos beteg van, azt is Belényesből hozták.

* A sakkör igazgató-tanácsi ülése. A nagyváradai sakkör igazgatótanácsa tegnap délelőtt 11 órakor ülést tartott, melyen jelen voltak: dr. Hoványi Gyula, Balázsházy Bertalan, Wertheimstein Alfréd, Böhm Jenő, Urbán Adolf, Miskolczy Barnabás, Ragány János, Bösörmenyi Géza, Madaras Elek, Niedermann Antal és Gesztési Odón, Szász Agoston elnök távollétében dr. Hoványi Gyula, alelnök fel 12-kor megnyitotta az ülést s előterjesztést tett az igazgató tanácsnak a helyiség kérdésében. Az igazgató tanács Miskolczy Barna, Wertheimstein Alfréd és Urbán Adolf hozzászólása után megbizta az elnököt, hogy a kiszemelt helyiség megszerzése iránt a kellő lépéseket tegye. Megbiztatott továbbá az elnök nyugtakönyvek nyomtatásával, hogy a tagdíjak mielőbb behajthatók legyenek, s ugyancsak elnök indítványára elhatározta, hogy egyelőre 10 saktáblát szereznek be és hogy a „Hétfői Értesítő”-re előfizetnek. Miután még elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Balázsházy Bertalan és Miskolczy Barnabást küldte ki, az ülést 12-kor bezárta. A helyiség kérdésének végleges megoldása a hó végére várható s akkor a nagy eredményekre jogosító egyetl végre megkezdheti működését.

* Szerencsétlen év. Az idei peches évről beszéltek tegnap egy kávéházban.
— Látszik, hogy ez év első napja pén tekre esett.
— Hogy-hogy?
— Hát tudod, az anyó omról van szó, aki most nálunk akar lakni mindörökkön örökké...
— Mennyivel pechesebb volna, ez az év — felelé határozottan a másik — ha tizenharmadikára esett volna az újév.

* Elmaradt közgyűlés. Tegnap, vasárnap délelőtt lett volna megtartandó a tüzoltó ortanyája nagytermében az ipartestület évi közgyűlése, de miután a tagok nem jelentek meg határozatképes számban, elnök azt jövő vasárnapra f. hó 17-ére napolta el, amikor a megjelentek számára való tekintet nélkül határozhatnak.

* Iparos ifjak vasárnapja. Az iparosok elméleti oktatásának pótlására letisztított népszerű felolvasások tegnapi 8-ik sorozatos vasárnapján Dr. Szombathy István tanárra esett az előadói tisztség, ki a polgári iskola nagy rajztermében két legkiválóbb drámaírókat: Katonát és Szigligeti ismertette 150 főnyi hallgatóság jelenlétében a töle megszokott élénk és vonzó modorban. Az epikai után a drámai költészethez tartozó műfajokat; a szomorú és vigjátékot s népszínművet tárgyalta illetékes szerzők életrajzána vázolásával. Katona „Bank-Bánj”, Szigligeti „Trónkeresők” műveit hatatosan méltatta. Míg „Fenn az erdőn nincsen kas” cz. vigjáték részletének előadásánál nagy derűtlenség mellett élénk pirt festett a mű vonatkozásával a jelenlevő szép hölgyek arcaira. E hatás Szigligeti „Csikósának” perfekt előadásával csak fokozódott, mely láthatólag kellemesen érintette előadót, ki ismét magával ragadta a közönséget melyre varázserővel tud hatni. Közbe-közbe nem hiányzott a taps, s a humoros fordulatoknál (Bajusza végével pokolba küld egy németet). Időhiányból előadó csak röviden emlékezett meg Dóczy és Tóth Ede írókról, kiknek érdeme, hogy a népszínmű Szigligeti mintájára szépen felvirult. Végül „Iskariót” drámai epilógja, „János Apostoli” hatása alatt élénk hangulatban oszlott szét az érdeklődő közönség.

* A sárczipóknak, amiket a közönség csak nemrégiben tett félre, tegnap megint hasznát lehetett venni. Az idei tél ugyanis a megkezdett mód szerint viseli magát, arról téve bizonyosságot, hogy a változatosságnak nagy barátja, ha a változatosságban a sorrendet meg is tartja. Mondjuk, hogy először jön egy kis, rövid ideig tartó havazás, amit nyomon követ az olvadás. Azután száritó szél támad, majd kisüt a nap, a minek a vége megint havazás. Épp így tovább. Ez a karikába futás tegnapelőtt havazást hozott némi széllel, amely a háztetőkön játszott s a finom havat a jákáló emberekre szórta. Tegnap már megint esett az eső és lehet, hogy reggelre megint lesz hó, hideg. Jó jég és szánut.

* Körvadászat Szalontán. A nagyszalontai vadász-társaság a hó 7-en igen szépen sikerült körvadászatot rendezett a szalontai vadászterületen. Jelen voltak: Balogh László, Balogh György, Balogh Mihály, Bonczos Mihály, Csanádi Jenő, Csáky György, Csorvássy István, Erdélyi Gyula, Horváth Bela, Kovács Károly, Magyarors István, Nagy József, Schreiber Izidor, Szikszay Lajos és Zilahy Lajos. Terítékre került 135 db. nyul. A vadászatot szűkebb körű, de kitűnően sikerült vadásztétel rekesztette be Szikszay Lajos vendégzerető házában, hol a jókedvű uri társaság éjfélig időzött együtt.

Táviratok.

Öngyilkos katonák.

Budapest, január 10. (A „H. É.” eredeti távirata.) Ig ló r ó l távirják, hogy az ott állomásozó 9. számú honvédség Petriskó Mihály nevű közlegénye ma reggel szolgálati fegyverével agyonlőtte magát. Öngyilkosságának oka ismeretlen. S o p r o n b ó l távirják, hogy az ottani 9. huszárezred hadnagya, Virsola Rapprecht Iván a vármegyei laktanya mellett föbe lötte magát s meghalt. Atyja gazdár födbirtokos és szolgálaton kívüli kapitány. Öngyilkosságának oka valószínűleg az, hogy anyagi zavarokkal küzdött.

Népgyűlés a Vigadóban.

Budapest, január 10. (A „H. É.” eredeti táv.) Mintegy 1000 ember gyűlekezett vasárnap délután a Vigadóba, hogy a Lengyelországból ide menekült Stojalovszky páter, kit a rendőrség lementőztatott, kiszabadítását követelje. A gyűlés nagy zajongás között folyt le, mire minden eredmény nélkül oszlottak széjjel az egybegyűltek.

Magyar üvegyárak pusztulása.

Budapest, január 10. (A „H. É.” eredeti táv.) Borsodvármegyében a legszigorubb szenzáció az, hogy az alig egy év óta fennálló sajtó-szentpéteri üvegyár, mely több mint 200 munkáscsaládnak nyújtott állandó keresetforrást, a pálfalvi üvegyár is, mely a sajtó-szentpéteriivel egy vezetés alatt állott, szintén megszűntette üzemét, mert nem tudott szembeszállani azzal a féktelen konkurrencziával, melyet az osztrák gyárak a hazai üvegyipar agyonnyomására megindítottak. A két üvegyár ez évi üzemét 271 ezer forint veszteséggel zárta le. A mint látható, a legkomolyabb válság fenyegeti az egész iparágat, mely több mint 3000 munkást foglalkoztat. Nincsen egyetlen nagyobb magyar üvegyár sem, mely ez ideig üzemét veszteség nélkül zárhatná le, sőt néhány nagy üvegyári vállalat összes telepein máris megszűntették a gyártást és elbocsátották a munkásokat. A Bihar-megyeiek is leszállították a termelést felényire. A magyar gyárak már amúgy is súlyos helyzetben voltak a termelés drágasága miatt, a mit eléggé jellemez az a körülmény, hogy egy vagon szász országi üveghomokért (ez a gyártás nélkülözhetetlen anyaga), melynek értéke összesen csak 20 forint, 120-130 forint vasúti fuvardíjat kell fizetni. — Az utóbbi években több új nagy üvegyár létesült Magyarországon s a régi osztrák gyárak ezeknek agyonnyomása végett szorították el az árakat.

Öngyilkos tanár.

Grác, jan. 10. (A „H. É.” ered. táv.) Ma öngyilkosságát követett el Prott gimnáziumi tanár, a ki betegség miatt itt töltötte szabadságidejét. Ma bement egy gyógyszerárba s valami szert kért. Mi alatt a segéd dolgozott, a tanár megnézte, hol van a morium, aztán odarohant és egy hajtásra kiürítette az üveg tartalmát. A gyógyszerészesség nagy lármát csapott, segítségét akart menni, de a tanár revolvert szegezt a mellének. Az öngyilkos tanár zsebében levelet találtak, amelyben megírta, hogy a megörüléstől való félelmében vetett véget életének.

A polgári piczulásbank közgyűlése.

Nagyvárad, január 11.
Tegnap, vasárnap délelőtt tartotta meg közgyűlést a „Polgári takarékpénztár és segélyszövetkezet” a „Polgári takarékpénztár” helyiségében az üzletrészesek nagy érdeklődése mellett. Jelen voltak Sarkady Tihamér elnöklété alatt:

Sarkady Tihamér, Rothmann Jakab, Schertz Károly, Weisz Izidor, Aczél Zsigmond, Weisz Károly, Sarkadi Ignác, Adorján Emil, Ellmann Ferencz, Nagy Gyula, dr. Rosenthal Mór, Bogdán József, Gelberg Manó, Lefkovits Lipót, Brand Mór, Rákos Vilmos, Fleischacker Hugó, Balogh Vilmos, Blum Géza, Sonnenfeld Adolf, Dobos Menyhért, Berger Ferencz, Weisz Zsigmond, Szima János, Szentpéteri János, Voszka Ferencz, Sziládky Ernő, Benedek Dávid, Nozák Rudolf, Varju György, Aufricht Mór, dr. Grósz Menyhért, Darvassy Lajos, dr. Kiss Dóme, Berkes Bertalan, Turka József, Weisz Simon, dr. Adorján Ármint, Izák Simon, Rottenberg Márton, Altmann Gábor, Szidor Mihály.

Sarkady Tihamér elnök megnyitójában szép szavakban kifejté, hogy a szövetkezet bár 9 évre alakult, minden három évben leszámol és a nyereséget kiosztja az üzletrészesek között.

Ezért fontosabb a mai közgyűlés, mert az első leszámolást mutatja ma be a szövetkezet igazgatósága.

Hivatkozik az évi jelentésre, midőn a tisztviselőknek buzdó és elismerésre méltó munkálkodásáról emlékezik meg és nyíltan kijelenti, hogy büszkéek lehetnek az eredményre, mert a piczulásbank — amint köznyelven említik a szövetkezeteket — olyan nyereséggel számol be a közgyűlésnek, minőt eddig egyetlen hason intézet sem produkált.

Buzdítja őket a további munkálkodásra, hogy jó hírnevüket megtarthassák és öregbítsék. Ezután az alapszabályok 25. §-ára hivatkozással konstatálja, hogy 44 szövetkezeti tag van jelen 1445 régi és 1615 új részjegy képviselőiben: tehát a közgyűlés határozatképes.

Felkéri dr. Rosenthal Mór jegyzőt a jegyzőkönyv vezetésére, dr. dr. Adorján Ármint, Sziládky Ernőt és Nozák Rudolfot a jegyzőkönyv hitelesítésére.

Aczél Zsigmond könyvelő-igazgató olvasta ezután az igazgatóság jelentését, mely szerint a szövetkezet a takarékpénztár elmozdításán kívül tagjainak olcsó kölcsönökkel sietett támogatására és ezen kettős hivatása mellett még a betétek után nagyobb haszonrészt biztosított a lefolyt három év alatt, mint amennyit nyújt betevőknek akármelyik nagy takarékpénztár.

A második ciklusra még többen iratkoztak be, mit az alakuláskor, ami mindenesetre a nagy közönség bizalmát jelenti a szövetkezet igazgatóságával szemben.

Be lett fizetve az üzletrész k után 184,198 frt 90 kr.; ebből kiadatott kölcsönképen 75219 frt. A „Polgári takarékpénztár”-ban betétül van elhelyezve 121.810 frt 22 kr.

Tiszta nyereség volt 14090 frt 01 kr és így minden tíz krajczáros üzletrész után 1 forint 20 krajczár hasznot javasol kiadni az igazgatóság.

Marad még ezen felül 67 frt 08 kr. mely összeg a hirdetések és nyomtatvány költségek fedezésére szolgál és a felesleget jótékony célra javasolják kiadni.

Az üzletrészesek követeléseiket 1897. január 11-től, tehát hétfőtől kezdve, szerda és péntek napokat kivéve, minden délután 3-tól 5-óráig vehetik fel a „Polgári takarékpénztár” hivatalos helyiségében.

Miután az újabb ciklusra 715 tag 14230 üzletrészzel iratkozott be, így javasolják, hogy a befizetések már a közgyűlés után történhessenek.

Az igazgatósági előterjesztés, után dr. Rosenthal Mór a felügyelő bizottság jelentését olvasta fel.

A közgyűlés mindkét jelentést éljenzéssel vette tudomásul, és a szokásos felmentvény megadása után határozattá emelte az igazgatóság javaslatait.

A tárgysorozat következő pontja a sorshuzás utján kilépettek helyére történt választás volt és elnök-igazgató ajánlatára a következőket választották meg egyhangulag:

Igazgatók:

Dr. Adorján Ármint,
Czeglédy Sándor,
Dr. Fodor Gyula,
Dr. Grósz Menyhért,
Dr. Heimann József,
Ciceronescu Samu.

Rendes felügyelő bizottsági tagok.

Blum Géza, Sonnenfeld Adolf,
Füchsl Mór, Sziládky Ernő,
Scherz Károly.

Pót-felügyelő bizottsági tagok:

Sarkadi Ignác, dr. Weisz Márton.

A választás után az alapszabályok 14. §-ának módosítását ajánlotta dr. Rosenthal jegyző, melyet a közgyűlés, amennyiben abból úgy az üzletrészesekre, mit a szövetkezetre csak előnyök származnak, szintén egyhangulag elfogadott.

A zárszámadást és mérleget felolvasottnak tekintették és amennyiben indítvány nem adatott be, a tárgysorozat ki lett merítve.

Weisz Károly igazgatósági tag emlékezett meg ezután Sarkady Tihamér elnök buzdóságáról, érdemeiről, tapintatos vezető képességéről és szép szavakban indítványozta, hogy mindezekért neki jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék.

A közgyűlés nagy lelkesedéssel, éljenzéssel fogadta az indítványt és miután elnök az óvációt megköszönte, egyideűleg a közgyűlést bezárta.

A statisztika és még valami.

Nagyvárad, jan. 10

E lapok hasábjain legközelebb feljajdult valaki, hogy Nagyvárad-város népe a születés által nem szaporodik, sőt a kihaló városok sorába jutott, mint Achen, meg némelyik más ősi város, ahol azelőtt királyi udvarokat tartottak.

Az, aki ezt állította, még mindig a régi állapotban van, mikor a statisztikákat a város legöregebb napdijsai unaloműzés végett készítették és amikor megharagudtak valakire, azt rövid uton egyetlen huzással kivégezték.

Az ilyen szörnyű gyilkolásnak azonban végett vetett az anyakönyvvezetői hivatalok felállítására.

1896 évi január 1-től 1896. évi december 31-ig a születések száma 1622, a halálozások száma 1386, tehát a születések száma 236 számmal mulja felül a halálozások számát.

Nem lehet azonban eltitkolnunk azt sem, hogy az utólagosan anyakönyvvezettek szintén a születettek közé vannak felvéve és az 1896-ik évben összesen 52 ilyen utólagos anyakönyvvezetés történt, ami első tekintetre a 236 születésű többlet számot 184-re szállítja le, azonban minthogy ezen utólagos anyakönyvvezettek az előző időben készített statisztikában nem szerepeltek az érvényben álló statisztikai kimutatásban jogal felvehetőek.

De legyen hát csak 184 a születési többlet, ezen arány, főleg ha azt vesszük, hogy a múlt év nem volt számítható a rendes egészségügyi viszonyokkal rendelkező évek közé, mindenesetre haladást mutat, a mi a tíz évi népszámlálásnál 1840 el fogja emelni a városi lakosok létszámát.

Ha most már az egészségügyi javulás keretébe beillesztjük a vízvezeték berendezését a városnak jó ivó vízzel való ellátását, ez a számarány is emelkedőben lesz és pedig a város egészségügyének előnyére.

Sokan azt reménylik, hogy a csatornázás az egészségügyi viszonyokat istápolni fogja.

Ha az aképen rendeztetik be, mint ahogy már hallottuk beszélgetni, határozottan káros lesz a közegészségügyre.

A szennyvizet bármint csatornákon a város területén leereszteni egyenlő a miazmák fejlesztésével.

A csapadék víz leeresztésére csatorna szükséges, azonban ilyen csatornák nem építhetők V. Velenceze egyik részén, a Réten, a Porongyon és a Külváros hátsó részén, vagyis épen ott, ahol a víz anélkül is tóvá alakul; — itt csatornázni káros, minthogy ismét csak a Körös vize és medre lenne a csapadék vagy szennyvíz levezetésének rendes csatornája.

A talajviszonyok ilyen megrongálása káros a közegészségre.

Hogyha most azt hiszik némelyek, hogy a halálozásra a fenálló talajviszonyok mellett nagy hatása van a szenny és csapadék-víznek, egyszerűbben hihetik azt, hogy a talajviszonyok javítása által segíthetnek a bajon, mert a főbb utcákon már ugy is segítve van csatornázás által, segítsenek tehát a többi helyeken az által, hogy az utesteket kellő módon kiépítik, járdákat készítenek, a csapadék-vizeket leeresztik, a szennyvizet pedig nem csatornán át, hanem más uton távolítják el.

Ajánljuk a fentebbieket a gondolkodó főeknek figyelmébe.

D. — ó.

Sanyaró Vendel s a magyar állam.

Nagyvárad, jan. 10.

(=) A „Borsszem Jankó“ életrajznak van egy állandó alakja, mely igazán tipikus alak. Sanyaró Vendelnek hívják. Ki ne ismerné? Évek óta alig mulik el egy hét, hogy ne találkozzék az olvasó — már t. i. az az olvasó, aki a „Borsszem Jankó“-t olvasni szokta — a megrönyedt, sovány alakkal, aki kegyetlen humorral mondja el, hogyan vegetál napról-napra, hétről-hétre Magyarországon a dijnok.

Mi az a dijnok?

A bürokratizmus egyik nélkülözhetlen kelléke. Hivatalnok? Nem. Tisztviselő? Nem. Embert, amenyiben jár, eszik, ha van mit és — gondolkodik. Vajon miről? Első sorban bizonyosan arról, hogy mit fog enni holnap? Másod sorban arról: milyen boldog lehet egy miniszter, aki néhány évi szereplés után kegyvesztetté lesz 8000, szóval: nyolczezer forinttal mehet nyugdíjba; kegyelmes ur

és legformásabb leány. Abban az időben, mikor ez a történet kezdődik, alig beszéltek másról, mint Hajós Julcsáról. Varróleány volt, de nagyon sűrűn változtatta a helyét, sehol sem volt maradása. Azután nagyon sokat törte a fejét azon, milyen szoknyát vegyen magára, mikor a templomba megy és milyent délután, mikor a „Pillé“-ben a Józsi cigány huzza ezt a nótát:

A szögdi lány mind boszorkány . . .

Bizony efféle boszorkány volt Hajós Julcsa is. Megbabonázta a legények szívet, megzavarta az eszüket. Mind utána bomoltak, pedig az öregebbeknek, kiknek a fejük a sok tapasztalat után megöszült, sehogy sem tetszett a lány.

— Nem asszonynak való! — mondogatták.

— Nem gondol a munkára.

De Ballangó Pistának hiába beszéltek. Nem fogott rajta a szép szó. Kijelentette kurtán:

— Elveszem ezt a lányt, mert tetszik nekem.

Ha megállapodik, majd csak mutat egy kis hajlandóságot a komoly munkára.

Ugy is lett azután, hogy Ballangó Pista előbb kiállt néhány kisebb fajta háborút az alsó város és felső város legényeivel s azután elmondotta a pap előtt, hogy sohasem hagyja el Hajós Julcsát, a ki iránt igaz szívvvel viseltetik.

Jó lett volna, ha mindaz beteljesedett volna,

marad, mint exminiszter is és akár mindennap pástétomot ehetik akkor, amikor a dijnokoknak ke-serves napi körmölgetés után aligha jut elegendő összeg az étvágyának megfelelő kenyérre.

Valamikor a kórta-élet volt hazánkban a »kutyakenyér« — mint egy operette inondja, ma a diurnista-élet az. Körmölni mindig 30 forint-ért, vagy 31-ért, már a mint a hónapok hozzák magukkal.

A diurnistákkal való foglalkozást aktuálisá tette közelebb egy eset, mely a tekintetes bünfenyítő törvényszék előtt nyert befejezést azzal, hogy egy diurnistát, Paschold Józsefet a büntető törvénykönyv 92. §-ának alkalmazásával megvesztegetés büntette! — miatt héthavi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre ítélték.

Mi volt a büne Sanyaró Paschold Józsefnek? Hát az, hogy a földmívelésügyi minisztériumból három darab diplomáciai okmányt átadott lemásolva a »Magyarország« szerkesztőségének, mely aztán meg is jelent, meglehetősen feltűnést keltve. Sanyaró Vendelünk — már csak nevezük így Paschold Józsefet — kapott a három okmány lemásolásáért összesen 25 forintot a szerkesztőségtől.

A tárgyalás, melyet ez ügyben a miniszter panasza folytán a budapesti bünfenyítő törvényszék lefolytatott, nagyon érdekes, mert kirívó világot vet azon helyzetre, melyben egy többé-kevésbé mégis intelligens elem, az ugynevezett dijnokok osztálya van. A magyar államban, a magyar fővárosban vannak többé-kevésbé mégis intelligens emberek, kiket jó fizetéssel ellátott méltóságos, és nagyméltóságú urak nem pirulnak 1 forint napidijért dolgoztatni! Harmincz forint egy hónapra a fényes és drága fővárosban! Kötélre, hogy aszerencsétlen, ki dijnokká kénytelen lenni, felkösse magát — sok; élni, bármily szerényen is élni — semmi, Tessék 30 forintból lakni, valamennyire mégis tisztességesen öltözködni, tisztán járni s naponta a fizikai étvágyat kielégíteni. Óh méltóságos és nagyméltóságú urak, higgyétek el, nagy probléma ez, mint a repülő gép megkonstruálása, vagy a kör négyesgítése.

Had mondja el maga Paschold József, hogy mi vitte a bünre.

Midőn a tekintetes bünfenyítő törvényszék előtt bevallja, hogy az okmányokért pénzt kapott, az elnök azt kérdezi tőle:

— Mit csinált a pénzzel?

— Egy szál nyári kabátban voltam, elmentem

A „HÉTFŐI ERTESITO“ TÁRCZÁJA.

A lejtőn.

Irta: Kerényi Miklós.

— (A „Hétfői Értesítő“ eredeti tárczája.) —

Ott a Tisza partján hallottam ezt a históriát. Nem így már, de annyi igazság van benne, hogy nem árt, ha az ember százszor is hallja. Hajós Julcsáról szól ez a történet. Valamelyik öreg révész mondotta el, mikor át akartam kelni az Ó-Tiszán. A komp azonban csak egy fél óra múlva volt indulóban, hát beszédbe elegyedünk. Beszélgettünk mindenféléről és tudja Isten, hogyan, rátértünk a Hajós Julcsa életének folyására is. Elmondom ugy, a hogy hallottam. Nem teszek hozzá semmit, de el sem veszek belőle.

Ha a suhogó ruhákról, kékmásli, kivarrott fehér cipőkről és cifra, világos selyem kendőkről télnék meg a szögdi leányokat, akkor az alsóvárosiak volnának a legelsőek. Dolgos, derék leányok, de rengeteg sokat adnak a puczra. Egész héten dolgoznak szorgalommal a varrógép mellett vagy a szivargyárban, csak hogy vasárnap feljöhessenek a palánki templom elé, vagy arra a széles aszfaltra a korzón, a hol a délczeg legények meg az elegáns urak egyaránt nézik, melyik a legtakarosabb

miben Ballangó Pista reménykedett. Azt hitte, hogy minden áron asszonyt csinál Julcsából. A mikor az apja megunta ezt a bajos életet és örök nyugalomra hajtotta le a fejét, Ballangó Pista vette át a révész-mesterséget az Ó-Tiszánál. Magas jegenyeláktól körülvéve, fenn a töltes tetején állott a házuk. Ide hozta Ballangó Pista szép feleségét. Jó hely lesz-e neki, gondolta magában. Kissé messze esik a várostól s így csak kiveri a felesége fejből azt a sok hóbortot, a mely ott ragadt rá, a hol az uri nép sok mindenféle czifrasága elbolondítja még a helyes eszű szegény embert is.

Nem is lett volna itten rossz dolguk, igaz, a mesterség nem fizetett valami busásan, de azért csak meg lehetett volna belőle élni. Derék, becsületes ember volt Ballangó, szerették is és szívesen fizették meg krajczárjaikat a réven. De Julcsa rettenetes sok gondot okozott neki. Ez a nyugtalan teremtés sehogysem akarta belátni, hogy ő már asszony, hanem még mindig folytatni akarta a régi leánytempót: ha eljött a vasárnap, el akart menni a „Pillé“-be, éppen ugy, mint leánykorában. Pedig, hogy megszökták érte. Azután hétköznap is ölbekrakta munkára termelt erős két karját.

Ballangó Pista csak elnézte egy ideig, azután egyszerre csak megunta, kérőre fogta a dolgot.

— Látod édes feleségem, gyengén hullik az Isten áldása. Ha nem kuporgatjuk össze a krajczárt

hát a kerepesi-utra téli kabátot, gallért, kézelőt venni, az aktákat pedig másnap visszacsempésztem.

— Ki másolta le a szerkesztőségben az aktákat?

— Inczéda szerkesztő ur beküldött egy melékszobába, a hol magam másoltam le.

— Hogy tudott magáról annyira megfélekezni, hogy állását azért a pár forintért kockáztatta.

— A nyomor vitt rá. November 8ától december 1-ig minden garas nélkül voltam, szalonán, kenyéren tengődtem. Deczember 1-én kaptam 10 forint fizetést, de annyi volt az adósságom, hogy alig maradt pénzből valami.

— Önnek volt vidéken valami ismerőse, a kinek szintén bevallott mindent?

— Igen, Nyitra megyében, a hol segédjegyző voltam, lakott a jegyesem, a kinek szülei megbiztak, hogy nézzek számukra itt a fővárosban valami üzletet. Nekik panasztam el, mert itt jártak Budapestben.

* * *

A tekintetes bünyefenyítő törvényszék bírái ítélték. Kimontották a bűnöst. Paschold József ülni fog és politikai jogait — a mik ugyan aligha voltak — nem fogja használni egy ideig. Szó fér az ítélethez, ha meggondoljuk, hogy a díjnak nem tisztviselő, utasításai csak szóbeliek és esküt sem tesz a hivatali titok megőrzésére. De hát ezt hagyjuk! Nézzük inkább azt, ki a szellemi szerző? Nem habozunk kimondani, hogy az, aki egy többé-kevésbé intelligens embertől napi munkáját elköveteli 1 forintért.

De hisz ki követeli? mondja a jól lakott méltóságos és nagyméltóságú ur. Ő ajánkozott, ők ajánlkoznak. Tenger sok a konkurrens, lenyomják a munkabért s az államnak gazdálkodni kell, mert különben hova lesz a megcsinált pénzügyi egyensúly?

Igy beszélnek a jól lakott urak. Lehet igazságuk van, hanem — lelkük, az nincs.

Ne a nyomor szájából vegyétek ki a munkával megérdemelt falatot, hanem vegyétek el a feleséget attól, aki tulterhelte már a gyomrát.

Magyarországnak ez idő szerint igen sok nyugalmazott minisztere van. Számítsátok csak össze, mennyit kapnak azok nyugdíjba s meg fogjátok látni, hogy abból nagyon sok Sanyaró Vendelnek jutna valamicske az 1 forint napidíjon felül.

Éppen mikor Paschold ügyéről referálnak a központi lapok, hozzák ugyancsak a következő

sohasem lesz forint belőle. Nem visszük sem mire sem.

— Már én nem tehetek róla. Minek vett el kelmed feleségül?

Szegény Ballangó Pistának csak most nyitlak meg a szemei. Kezdte belátni, hogy minden fáradsága hasztalan. De azért nem hagyott fel a reményvel, hanem továbbra is bízott benne, hogy majd csak megjavul. Csalódott.

Egy szép napon hült helyét találta a menyecske.

Ballangó Pista felment a töltés tetejére és onnan bámult a tiszta sárgás, kávészínű vízébe. Egyszerre azután megindult roskadozó lépésekkel, de Pétorbácsi az öreg révész egyszerre csak megfogta az inge ujját

— Ejnye, ejnye! Még kárt tenne magában a haszontalan . . .

Hajós Julcsa ez alatt már ott csatangolt a városban. Ha megkérdezték, miért hagyta el a férjét, röviden csak azt felelte:

— „Gombház, ha leszakad, lesz más!”

Egy ideig még beszéltek a kaczer menyecske-ről. Ha pedig valamelyik asszonyról sokat beszélnek, az nem jó jel. Később azután teljesen elfelejtették Hajós Julcsát. A legények, kik egykor egymás vérét ontották érte, megállapodott öreg emberek lettek. Az öreg Ballangó Pista előtt is

sorokat: dr. Wekerle Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke január hó 1-től kezdve évi 12.000 forint fizetés élvezetébe lép, nem mondván le természetesen arról a 8000 forintról sem, mely őt miniszteri nyugdíj címén a törvény rendelkezése szerint megilleti.

Wekerle igen derék, jóra való okos ember, hanem hát mindenki nem lehet Wekerle, kell lenni Sanyaró Vendeleknek is, hogy a bürokratizmus gépezete fel ne akadjon. Ha Wekerlét megfizetitek jól, miért nem tudtok kissé méltányosabbak lenni a Sanyaró Vendelkkel szemben? Azok is emberek és megéheznek.

Bizony nem válik becsületére Magyarországnak az a sok sikkasztás, visszaélés, a mi úgy az igazságszolgáltatás, mint a közigazgatás körében léptenyomon felmerül. Ha nem válik becsületére, miért nem kutatjátok az okot, a honnan ered a rossz? Nem kell azt nagyon kutatni, csak akarni kell meglátni s ha megláttátok, gyógyítsátok.

Fizessétek meg a munkát tisztességesen az alsó fokokban is és akkor nem lesz annyi elbukott ember, mint most van.

Szegény Sanyaró, az az Paschold! Tanulságos a te eseted, csak az nincs, aki okulni akarna belőle.

A regényíró nyilatkozata.

„A Mámor” szerzőjétől regény helyett a következő sorokat kaptuk:

Tisztelt Szerkesztő ur! B. lapjának legutóbbi számában regényemről és rólam egy megdöbbentően valótlan tartalmu cikk jelent meg, a melyért nagy kedvem volna a szerzőt az esküdtsekk elé állítani. De nem akarom ennyire elmérgesíteni a dolgot, csupán a következő rektifikáció közlését kérem:

Mindenekelőtt téves azon állítás, mintha regényemet B. lapja már ma megkezdéné. Eddig csak az első kötet III. IX. és IV. fejezete van készen, továbbá a második kötet befejező mondata, a többi még megírásra vár és legalább is öt éjszakát fog igénybe venni. Előbb tehát ki kell aludnom magamat, hogy azután a hazai irodalom érdekében kifogástalanul virraszthassak.

Hasonlóképen légből kapott koholmány az, hogy „A Mámor” első fejezetének színhelye a „Tetszetős Zebra” című korcsmában lesz. Mióta ez a hír megjelent, az összes helybeli vendéglősök felajánlották helyiségüket regényem első fejezete számára. A „Kis pipa” tulajdonosának felig-meddig már kötelező ígére-

ügy tünt fel a mult, mint valami fátyolkép. Sebei behegedtek és nem is gondolt már arra, a kivel együtt akart áthaladni az élet keskeny útján.

Mindössze csak annyi emléket hagyott az egész dolog, hogy ki nem álhatta a várost. Évek hosszú során át elégedt künn a szabadban. Meghívták eyyszer-másszor lakzira, névnapra, de ő nem mozdult. Ott maradt az ő házacskájában. Ha itt nem akadt dolga, bejárta a fűzfákkal beszegélyezett szigeteket, melynek egyik oldalán az Ó-Tisza, másik oldalán pedig az Új Tisza folyik lassan, méltóság-teljesen.

Egykor azonban épen az ő házatáján történt, hogy a Becsky Palkó föbe kollintotta a Tamás Gyurkát.

Csak az öreg közbelépése vetett véget a patáliának.

— Haza kölykök! érdemes egy leány miatt elköttyavetyélni a vérötöket. Haszontalan az egész fajtájuk!

Behívták azután az öreg Ballangó Pistát is a törvény elé. Ha nem is engedett a felszólításnak, kérésnek, de a hivatalos nógatásnak mégis csak utnak indult a városba.

Furcsa dolog volt biz ez! A mióta nem látta a várost, egészen más lett a formája. Egész utcák eltűntek és paloták állottak a régi vlások helyén. Az öreg csak rázta a fejét.

A bírónál azonban kevés dolga akadt. Becsky

tet is tettem és mindössze pár liter bor és néhány bécsi szelet van még köztünk.

A boksoló pinczérekre vonatkozólag pedig fel vagyok hatalmazva annak kijelentésére, hogy miután szerző regényét közvetlen benyomások után írja és boksoló pinczérekről közvetlen benyomást eddig még nem szerzett, ez a foglalkozás a regényben képviselve nem lesz.

Azon előfizetők, a kik a lapot csakis azon feltétellel rendelték meg, hogy a „Tetszetős Zebra”-ban a pinczerek a vendégeket minden fél órában meg fogják gyomrozni, szíveskedjenek előfizetési pénzük visszavétele céljából a kiadóhivatalban jelentkezni.

Nem tartom szükségesnek, hogy azon dícséreteket, a melyekkel az inkriminált cikkek irodalmi működésüket ismertette, már ezúttal megadjam a megérdemelt feleletet. Remélem azonban, hogy a regény folyamán minden részletre kiterjedő czáfolatát fogom nyújthatni azon jó véleménynek, a melyet — szeretem hinni — a t. olvasók közül a cikkíróval senki sem oszt.

Nagyvárad, 1897. január 10-én.

Leander,

a „Mámor” szerzője.

A szerkesztőség megjegyzése. Helyet adtunk a fenti nyilatkozatnak, a melyhez csak azon megjegyzést fűzzük, hogy a czáfolat daczára fentartjuk összes állításunkat, különösen a „Tetszetős Zebra”-ra és a boksoló pinczérekre vonatkozólag. A menyében pedig Leander ur a legközelebbi hétfőre regényének első fejezetét át nem adná, ki fogjuk adni a III. és IX. fejezetét. Szerk.

Nagyvárad esődje.

Nagyvárad, január 10.

(△) Ez alatt a jegy alatt epéskedett a mult héten egy tekintélyes polgár a „Hétfői Értesítő” hasábjain.

Követelte, hogy a mi polgármesterünk mondon le a diszes „polgármesteri” titulusról és cizmetesse magát biróuramnak, mert hát mi nem vagyunk város, csak csak falu: nálunk nagy a járványos betegségek száma, a halálozás;*) szellemi táplálékot sem tudunk nyújtani a polgároknak.

A cikk végén azután nem is akar bizonyítani semmit, csak kijelenti, hogy leginkább azért haragszik, mert nincs állandó színház és követeli, hogy legyen pénz mindenre és mielőbb, ha már városnak titulázzák Nagyváradot.

Eszünkbe jut az a férj, aki egy elkényeztetett feleséget vitt a házhoz és anyagi ereje nem en-

*) Lásd hirrovatuunkban a hiteles czáfolatot. Szerk.

Palkó és Tamás Gyurka oly dolgot csináltak, a melyről évek mulva is beszélni fognak: kibé-külték.

Meg is itták a békeáldomást. Az öreg Ballangó Pistát sem eresztették el. Ha látta, mint veszték össze, látta azt is, hogyan békültek ki.

A bor meg is lágyította az öreg szívét és megoldotta nyelvét. Szidta az asszonynépséget szörnyű mód. Közbe nótáztak vigan, szomorun. A czimbalmos ugyancsak verte a szerszámát a füstös korcsmában.

Valami rekedős, borizú vékony hang zavarta meg a mulatókat.

Czafatosan az iszákosságtól veres arcczal állított be valami vén asszony. Reá sem hederítették, de az csakhamar odatolakodott hozzájuk:

— Te Pista, nem ismersz már? Hehehe! Én vagyok a te feleséged a szép Hajós Julcsa.

Az öreg Ballangó Pista azt sem tudta, mit csináljon. A keze reszketett; szemei csak úgy szikráztak.

Ököre szoritott kezekkel felkelt és tántorodva ment ki a korcsmából. Pedig nem is volt ittas. A vén asszony pedig el kezdett zokogni és rikácsolni:

— Ilyen a férfi népség. Ha megvénül az asszony, nem kell ugy-e? Hehehe!

Azóta sem látták Ballangó Pistát Szögeden.

gedte meg, hogy az asszony fényüzési vágyait kielégíthesse.

Egy napon őszintén tudomására hozta élete párjának, hogy nem tudja fedezni a pucz-kiadásokat és csődbe jut, ha továbbra is forszirozza a követelődéseket.

Az asszony erre szemrehányólag kijelentette, miért vette feleségül, ha nem tudja úgy ellátni, ahogy ő azt mint előkelő család gyermeke megkövetelheti.

Amit ő kér, annak lenni kell . . .

(Δ) ur is azt mondja, ha város vagyunk, mindennek lenni kell, akkor is, ha nincs reá pénzünk.

Mi pedig azt mondjuk, hogy akkor jutna Nagyvárád igazán csődbe, ha nem volnának olyan mélyebben gondolkodó férfiak, illetve bírouramok, akik a pazar igényűeket a rideg való feltárással lehűtsék.

Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester ur mi is szólunk az urhoz. Folytassa csak továbbra is azt a lelkiismeretes elővigyázatot a város kasszája körül, mert ha hinni lehet azoknak, akik ezt rebesgetik, csehül fogunk kinézni, ha mindent, amit a „moderna városi méltóság” követel, rohamosan, minden józan program nélkül igyekszünk létesíteni a városi pénztár teljes kiürítésére és a polgárok különben is terhes adójának rovására.

(Δ) ur vegyen csak magának egy kis fáradságot és keresse ki a levéltárból a polgármester jubileuma alkalmával a mérnöki hivatal által készített mappát, mely két évtized haladását és beruházását örökítette meg és akkor el fogja ismerni, hogy az a Nagyvárád, mely rövid pár év alatt annyit tudott teremteni a saját erejéből, nem jutott csődbe, és annak a városnak feje, mely ennyi haladásról tesz tanuságot, büszkén viselheti a „polgármesteri” titulus.

Effejtette talán (Δ) ur, hogy néhány évvel ezelőtt mi volt még a Nagypiacz, mi volt a Szent-László-tér, minő épületekben szorongtak a mi gyer-

mekeink, minő slendrián volt a közegészségügy szóval minő Azsia uralkodott itt a kis alföldi Párisban.

Igaz, hogy luxus — dolgokra nem költöttünk; igaz, hogy e téren még hátra vagyunk, de azért ebből is csak az tűnik ki, hogy mi a szükséges, hasznos eszközök megteremtésére fektettük a főszólyt, nehogy a »pakfon« elnevezés mellé még foggal azt is állítsák rólunk, hogy: *Fenn az ernyő, nincsen kas!* Mi hisszük, hogy lesz színházunk is, de csak akkor, ha pénzünk lesz; hogy legyen, szívünk ből kívánjuk!

S-i.

Rendelet és döntvénytár.

— A mik a közöséget érdeklik. —

Anyakönyvi házassági ügyek. A halottkémi bizonyítvány nem szolgálhat a halotti anyakönyvbe bejegyzés alapjául. (Belügy m. 911210—1796. 11.)

Ha igazoltatik, hogy egyik házastárs a bor és pálinka-ivásnak adta magát és évek óta mint nagyon részeges és dologtalan ismeretes, akkor a házasság az új házassági törvény 40. §-ának a) pontja alapján felbontható. (Curia 64731—1896. sz.)

Bűnügyek, kihágások. A hatósági közeg, midőn hivatalos hatáskörében jár el, jogosítva van az öt fenyegető egyént megkötés és bekísérés által ártalmatlanná tenni (Curia 116—1896. sz. a.)

A szántó földön lefolyt verekedés esetén is felfoghat a nyilvános helyen elkövetett verekedés, ha az többek jelenlétében történt (Belügy m. 3290—896.)

Gümőkórban szenvedett sertésnek szalonnáját, zsirját csak technikai célokra szabad fölhasználni. (Fölm. m. 54061—1896. sz.)

Ipar-és Kereskedelmi ügyek. Özvegyi jogon iparüzéssel szerzett jog újabb férjhez-menetel következtében sem szűnik meg. (Kereskedelmi m. 47989—1896. sz.)

Csak éjjeli szállás adhatására vonatkozó jog engedélyezése nem az iparhatóság, hanem a rendőrhatalóság hatáskörébe tartozik. (Ker. m. 57738—96. sz.)

Az ablak bevágásnak házról-házra, községről-községre való gyakorlása mint vándor-ipar vagy külön iparigazolvány, vagy a házaló könyvbe foglalt engedély alapján teljesíthető. (K. m. 46497—1896. sz.)

A bodnár ipari árucikknek nevezetesen: dézsák, vedrek elárúsítása a szatócs ipar körét meghaladja. (Ker. m. 56338—1896. sz.)

A betegsegélyző pénztáraknak jogában áll az orvosi állásnak akármelyikét megszüntetni és a személyváltást megtenni, az orvosok szerződéses viszonyából eredő vitás kérdéseknek elintézése nem a közigazgatási hatóságok, hanem a törvény rendes útjára tartozik. (K. m. 19744—1896. sz.)

Gyámügyi-gondnoksági ügyek. Az özvegy anyja, mint kiskoru gyermekének gyámpénztárilag kirendelt gyámja által a gyámpénztárilag kezelt vagyonából kérelmezett pénzösszeg kiutalása eseteiben ügygondnok kirendelésének van helye. (Belügy. min. 84237—1896. sz.)

Örökösödési tárgyalásra idézett gondnoknak igazolatlan meg nem jelenése esetében külön ügygondnok kirendelendő, kinek költsége első sorban a mulasztó gondnok ellen állapíttatik meg. (Belügy. m. 44228—1896. sz.)

A közgyám valamely kiskoru házasságához beleegyezés adására jogosult képviselőnek csak akkor tekinthető, ha a kiskorúnak végrendelet, vagy gyámhatósági intézkedés alapján gyámja. (B. m. 64731—896. sz.)

Gyámokat, gondnokokat érdeklő hagyatéki ügyben a gyámhatóság részére készített leltár eredeti másodpéldánya bélyegilleték alá nem esik. (B. min.: 100695—1896. sz.)

Vegyések. A tehének általában igavonó állatoknak nem tekinthetők s így a tehén-fogatokkal bírók nem terhelhetők meg oly arányban utadóval, mint a rendes igavonó állatok tulajdonosai. (Ker. m.: 45909—96. sz.)

Végrehajtás felfüggesztése iránt a bírósági végrehajtóhoz intézett levél bélyegmentes. (Pénz. közigazg. bíróság 96—1896. sz.)

Adásvételi szerződésből kitévesen kimaradt földrésztelnek vevő részére történt utólagos átírása után 1/10 százalék illeték nem szedhető. (P. köz. bir. 10849—1896. sz. a.)

Lakodalomra időmentesen levágott marhát más lakodalmas féllel nem lehet megosztani. (Pénz. min. 40958—1896. sz.)

Ha a községi vadászterület nem nyilvános árverésen adatott bérbé, a nyilvános árverés elrendelésekor a bérbé vevő előbb megkérdendő, hogy a berletet fenntartja-e s ajánlati összegét bánatpénzül adni hajlandó-e? (B. m. 14708—1896. sz.)

Közi: Sz. J.

Megjertések.

- 47. Schuster: 1. H f5—h6. 48. Bartsch: 1. F f1—g2. 49. Kelemen: 1. F a2—c6. 50. Corrias: 1. V b2—b1. 51. Schuster: 1. V g6—a6. 52. Schiffer: 1. H e4—c5. 53. Kelemen: 1. V h2—cd4; 2. V b8+ K c4; 3. H e5+ etc. 54. Schuster: 1. V g4—c8. 55. Kelemen: 1. F a2—c6. 57. Kelemen: 1. V h8—h4. 59. Dr. Gold: 1. F a4—d1. 60. Traxler: F h7—f5. 62. Nemo: 1. H d3—e5. 63. Dr. Gold: 1. B d5—g5. 64. Zimmermann: 1. H b8—a6. 65. Schuster: 1. H a6—b4. 66. Dr. Mazel: 1. V e5—a5. 68. Vetsnik: 1. H d4—f5. 69. Spöner: 1. H f5—h6. 70. Maximov: 1. V c2—f5.

Vegyes közlemények.

Magyar sakkönyvek. Az új esztendőben egyszerre két saktankönyv is fog napvilágot látni. Az egyiket Hamvas József adja ki, a másikat Charousek és Maróczy jeles mestereink szerkesztik. Utóbbi mű igen alapos munkának ígérkezik, s a sakkjáték minden ágára kiterjed. Az analitikai részből a cseljatekokat Charousek, a többieket Maróczy dolgozza föl. A könyvnek igen becses részét fogja tenni azon gyűjtemény, melyet az összes magyar feladvány szerzők sikerültebb kompozícióiból állítanak össze.

A „Budapesti Sakkszemle” távizeneti versenye valóságos tengeri kigyója lesz már a magyar sakkéletnek. 1893-ban kezdődött, s most sincs még befejezve. Ezt az unalmas hosszadalmaszkodást néhány parti okozza, melyek sehogysem akarnak dűlőre jutni, némelyikről azt sem tudni, hogy folytatják-e, vagy végleg abbahagyták. A versenybírószág most komolyan azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy határidőt tűz ki az alvó játszmák lebonyolítására, melynek eltelté után az illető partikat a hanyag — esetleg mindkét — fél terhére elbírálja. Ez radikális, de megfelelő orvosság lesz.

A „Budapesti Sakkör”-ben mesterverseny készül, melynek közelebbi időzatairól még nem értesültünk. Azonban reméljük, hogy legalább olyan lesz, mint a bécsi tornák szoktak lenni. Különben kevesebb résztvevővel a díjakat jelentékenyen lehet emelni, és határozottan, impozáns benyomást tenne mindenfelé, ha a milleniumi verseny után olyanféle matchezést sikerülne létre hozni Budapesten, mint aminő Pétervárott volt.

Steinitz-Lasker match A 12. és 13-ik játszmát Steinitz nyerte meg a 14-iket Lasker. Állás: Lasker 8. Steinitz 2. remis 5.

A nagyváradi sakkör alapszabályai a belügyminiszter jóváhagyó záradékával ellátva leérkeztek.

Üzenetek.

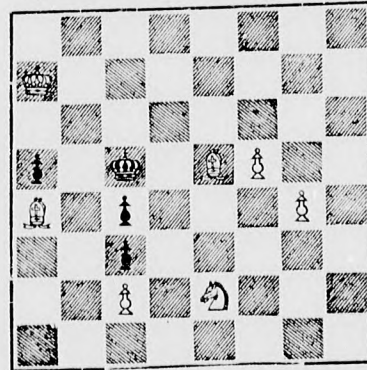
Dolgozatok, cserépéldányok, (échange) a szerkesztőség címére (adresse de la rédaction) Nagyvárád, Pereczes-utca 752. sz. küldendők. M. G. Budapest. Levélnek igazán örülünk, de még jobban örülnénk, ha gyakrabban keresne föl bennünket soráival, mindketten írni fogunk.

(A „Hétfoi Értesítő” állandó rovata)

Megjelenik mind-n hétfőn.	HETI SAKKSZEMLE.	Szerkesztőség: Pereczes-utca 752. sz.
Ára egész évre 6 korona.		Kiadóhivatal: Kossuth-utca 19/20. sz.
SZERKESZTIK:		
GESZTESI ÖDÖN és HUSZÁR ANTAL.		

85. feladvány.

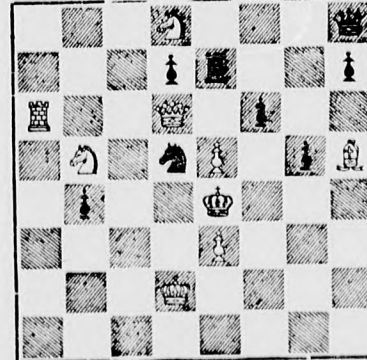
Spöner Andor, Nagy-Lomnicz.

Mat 3 lépésben.

86. feladvány.

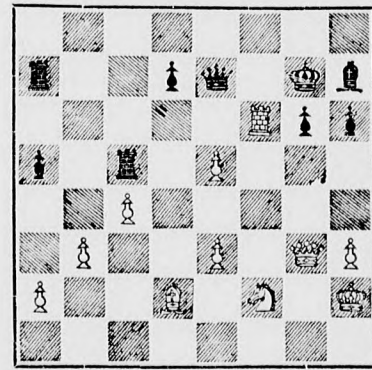
Jespersen J., Svendborg. (Illustreret Familie Journal 9. díj.)

Mat 3 lépésben.

14. végjáték.

Sötét: Sz. J.

Világos: Huszár Antal.

Fenti hadállás egy Nagyvárádon 1896. őszén váltott handicap játszmából való. Világos lépven, következőleg folytatta:

- 1. H f2—g4 h6—h5
- 2. H g4—b6!! K g7: h6
- 3. V g3—g5+! K h6: g5
- 4. e3—e4+ K g5—h4
- 5. B f6—f4+ K h4—g5
- 6. B f4—g4 mat.

A variánsok szintén figyelemre méltók és érdekesek.

A nők találmányosága.

Irta: **G. Saint Aubin.**

A modern nő az utóbbi időkben sok támadásnak van kitéve. Elvitatták az értelmét a férfivel szemben, őt odáig mentek, hogy tagadták, hogy éleltani szervezete képes lenne olyan fejlődésre, melyre az erősebb nem képes. Leon Mead a Chatauquan januári számában szelídíteni iparkodik ezt a vitát s elmond néhány vizsgálati adatot a nő feltaláló tehetségét illetően.

Vajjon nő soha sem talált fel semmit? Majdnem semmit, ha szellemi vívmányait elvontan tekintjük, de sokat, ha nem feledjük, hogy működése e téren csak legújabb keletű. De mellőzük Leon Mead többé-kevésbé sántikáló bölcselkedését, s tekintsünk csak végig az általa felsorolt számos adatot. A new-yorki Patent Office szabadalmi hivatalban a legnagyobb lelkiismeretességgel fel van sorolva minden találmány, mely hivatali szervezését megelőzőleg csupán egy nő kért találmányára szabadalmat. De nemcsak a feltaláló nő nevét nem tudják, hanem találmányát magát sem ismerik. 1790-ben történt. Valószínű, hogy a Patent Office megelőlegezett a feltaláló nemének a feljegyzésével, ezt is valószínűleg csupán az eredetiség kedvéért tette. 1809-ben Mary Kiez asszony vett szabadalmat egy fonal-fajtára, mely selyemből s szalmából volt fonva. 1821-ben Mary Brusch szabadalmaztatott egy... derékfűzőt. És a óta hány a feltaláló és mennyi a feltaláló! Csupán 1883-ban több mint 400 nő kért mindennemű találmányra szabadalmat. Ime néhány statisztikai adat, a mely bámulatba kell, hogy ejtse a jövő feltalálót. Attól a naptól, melyen Mary Brusch asszony szabadalmát vett corzetjére, 1892. október 10-ig nők sem több, sem kevesebb mint 3450 szabadalmat vettek különböző találmányra! A legcsekélyebb értékű találmányok mellett szerepelnek olyanok is, a melyek messze kiemelkednek a közönségesek sorából.

Egy new-yorki bankár neje szellemes módját találta fel a zsinór-gyártásnak. Mi volt a tényleges értéke ennek a nő által feltalált gépnek? Csináljuk meg a számítást amerikai módszer szerint. A találmány eladatott 250.000 frankon s az értékesítő társaság a nyereség orosz-

lánrészt is átengedte a feltalálónak. Tehát csaknem egy millióért, vagyis majdnem olyan nagy összegért adta el találmányát, mint Edison a maga első találmányát. És lehet-e azt mondani, hogy ez a hölgy bir Edison lángeszével? nem inkább azt kell-e feltételeznünk, hogy csupán bámulatosan tudta értékesíteni találmányát? Egy philadelphiai nő elmés módot talált fel, a mely forradalmat csinál a sörös hordók gyártásában. Montgomery asszony New-Yorkban egy lépéssel előre vitte a hadi hajók készítését. Egy fiatal nő Ohio-államban a limai (Ohio) olaj derítésére szolgáló gázok gyártását találta fel. Az államok találmányát kizárólagos szabadalommal jutalmazták. Harries Cumb asszony szellőztető készüléket talált fel, melylyel egy szempillantás alatt fel lehet üdíteni a vasúti kocsik fűtő levegőjét. A készülék már alkalmazva van California vasutain.

Nem szólnunk itt egész sor találmányról, mik mind nőknek köszönik létrejöttüket, mint pl. tökéletesített babak, a magától futó kocsik, gyermek-játékok, a tökéletes vasalók, a kis kormányozható léghajók, melyek nem engedelmességek, az eszményi mosó készülékek, melyek a helyett hogy mosnának, széttépik a fehérneműt, a tökéletes kályhák, a melyek füstölnek stb. stb. Az effele találmányoknak sem számára nézve, sem minősége tekintetében mit sem engednek a nők a férfiaknak.

Megfordítva a nőket az öltözékek tökéletesítéseért az érdem illeti meg. A water proof, a leghasznavehetőbb ruhadarab, több dicsőségteljes példányban magasztalja lángeszüket. Ki tudja, idővel, nem asszony lesz-e az, a ki bennünket megszabadít a divat nyögésétől? Miért ne! Nem olvastuk-e, hogy a legutóbbi időben egy nemes hölgy feltalált egy öltözéket, melyet 24 különböző alakban lehet hordani? Mily megkönynyebbülés az atyáknak, a férjeknek, sőt maguknak a nőknek is!

De közeledünk ahhoz a találmányhoz, melyet Marthe J. Costen asszonynak köszönhet a világ. Oly csodálatos módon van különböző színekből összeállítva, hogy távbeszélő számba megy. Az éjbe messze elvilágító színekből áll, melyek igen magas szálfák ormain elhelyezve, valóságos éjjeli beszéd folytatására alkalmasak. Az Egye-

sült-Allamokban Costen-jelek elnevezés alatt használatban vannak.

És ez minden, vagy körülbelül minden. Szerzőnk, Mead, mintha nem volna elragadtatva ettől a sorozattól. De vizsgálatjuk meg őt, eszébe jutva Trendelenbourg, az ideorealista bölcsészek derék fejének a mondását: „A mult teljes szabadságot szolgáltat itéletet mondanunk a... jövőről.“ Igaz, hogy 1815. csupán két feltalálót számolt, de már 1893-ban körülbelül 3500-an vannak. Mily bámulatos s csodálatra méltó ugrás! Tulhajtott feltételezés volna talán az, hogy a nők a huszadik század végével ezen a téren sem maradnak tőlünk távolabb, mint annyi más téren?

A nagyság utja.

— Apróság. —

Egy amerikai újságíró, vagy micsoda érkezett Nagyváradra — gyalog.

Felolvasást is tartott — szörnyű rosszat.

A publikum pedig ünnepelte; a pinczerek előzékenyen hoztak neki picoló helyett egész feketét a kávéházban, az asszonyok őt nézték a korzón, az inasgyerekek sovínisztább elemei meg is éljenzték.

Legyen bár valóban újságíró, vagy faczér borbélylegény Királyfy Pál ur, annyi bizonyos, hogy nagy filozóf. Azt tűzte ki feladatuk, hogy az újságok kikürtölt nagyságává válik. Hírnév fog utja előtt és után harsogni: nagyság lesz széles e világban.

Lám, Királyfi Pál ur tudta, hogy hogyan kezdje a dolgát.

Hiszen valljuk be, hogy mindnyájunkban lakozik a vágy valami ilyes cél után. Minden tettünk oda irányul, hogy nagyságunkat ösmerje az egész emberiség; dehogyan is akarjuk néha alá rejteni lángeszünk mécsesét?

Az egyik mint doktor, ügyvéd, mérnök stb. végzi mindennapi robotját. Becsülettel zárja be élete útját; lelkiismeretesen felel meg hivatásának; nem ütközik össze világi renddel, emberi törvénnyel; jót tesz ott, ahol lehet.

Nagy lesz-e az ilyen ember? Nem!

A másik bezárkózik szobájába; izolálja magát a világ örömeitől; beletemetkezik a molyos foli-

128. Spanyol játék.

Budapest, 1893. végén. II. játszma.

Makovetz Gyula.

Charousek Rezső.

1. e2—e4	e7—e5	17. V d1—h5	K g8 : g7
2. H g1—f3	H b8—c6	18. V h5 : h6+	K g7—f7
3. F f1—b5	g7—g6 ¹⁾	19. V h6—h7+	K f7—e8
4. H b1—c3	F f8—g7	20. V h7—h2	V g2—f3
5. d2—d3 ²⁾	H g8—e7	21. V h2—h5	V f3 : h5
6. F b5—c4	d7—d6	22. B h1 : b5	F c8—g4
7. H f3—g5	0—0	23. B h5—g5	F g4—f5
8. h2—h4	h7—h6	24. H c3—b5	K e8—d7
9. h4—h5!	d6—d5! ³⁾	25. K e1—d2	a7—a6
10. e4 : d5	H c6—a5	26. H b5—c3	K d7—e7! ⁵⁾
11. h5 : g6	H e7 : g6	27. b2—b3	K e7—f6
12. H g5—e4	H a5 : c4	28. B g5—g1	H g6—h4
13. d3 : c4	f7—f5	29. B g1—h1	H h4—f3+
14. H e4—g3	f5—f4! ⁴⁾	30. K d2—e2	H f3—d4+
15. H g3—h5	V d8—g5!	31. K e2—d2	H d4—f3+
16. H h5 : g7	V g5 : g2!		Lépések ismétlése folytán remis. ⁶⁾

129. Vezércsel.

Varsó 1893.

Kleczyński J.

Popławski A.

1. d2—d4	d7—d5	12. V d1—a4+	V d8—d7
2. c2—c4	d5 : c4	13. H c3—b5	F f7—g6 ²⁾
3. e2—e3	F c8—e6 ⁷⁾	14. H d3—f4	K e8—f7
4. H b1—c3	e7—c6	15. V a4—b3	a7—a6
5. a2—a4	H b8—a6	16. H b5—c3	B a8—c8
6. H g1—f3	H a6—c7	17. 0—0	F g6—f5
7. H f3—e5	H c7—d5	18. f2—f3	h7—h5
8. F f1 : c4! ⁸⁾	f7—f6	19. e3—e4	d5 : e4
9. F c4 : d5	c6 : d5	20. f3 : e4	V d7 : d4+
10. H e5—d3	F e6—f7	21. K g1—h1	F f5—g4
11. a4—a5	e7—e6	22. V b3 : b7+	H g8—e7

1) Charousek kedvelt lépése. 2) Világos kissé enyhén kezeli a megnyitást, 4. d4—d4 : 5. H d4 : F g7, 6. F e3 előnyösebb lett volna. 3) Világos erőteljes támadást indított meg, azonban sötét ügyesen védekezik. A huszár persze 10. g6 : H g6 : 11. V h5 miatt nem üthető. 4) Szellemes elleuroham kezdete. 5) A király a bástya elmozdítására indul. Világos most már gyalogelőnye daczára remisnél többet nem érhet el. 6) K d1-re B h8 dönt. 7) A vezércsel ritkán szokták elfogadni, de a választott védelem alig fordul elő s épen nem ajánlatos. 8) Világos visszanyerte gyalogját és állása jobb. 9) A játszma erősen komplikálódik.

23. V b7 : a6	e6—e5	39. K e3—f3	B h8—h7 ⁸⁾
24. H c3—b5	B c8—c6 ¹⁾	40. a5—a6!	B h7—d7!
25. V a6 : c6	H e7 : c6	41. a6—a7!	B d7—d3+!
26. H b5 : d4	H c6 : d4	42. F d2—e3	B d3—a3
27. H f4—d5	F g4—e2!	43. B c1—c3!	B a3—a2!
28. B f1—e1	F e2—a6	44. F e3—c5	F b5—e2+
29. F c1—d2 ²⁾	H d4—c2	45. K f3—f2	F e2—a6+
30. b2—b4	H c2 : a1	46. K f2—e1	B a2—a1+
31. B e1 : a1	F a6—d3	47. K e1—d2	F f8—h6+!
32. B a1—e1	h5—h4	48. F c5—e3!	B a1—a2+
33. K h1—g1	K f7—e6	49. B c3—c2!!	F h6 : e3+
34. H d5—b6	g7—g6	50. K d2 : e3	B a2—a3+
35. K g1—f2	F f8—d6	51. K e3—f2	F a6 : c8
36. K f2—e3	F d3—b5	52. B c2 : c8	B a3 : a7
37. B e1—c1	f6—f5	53. B c8—c6+	K e3—f7
38. H b6—c8	F d6—f8		s további 10 lépés után remis.

130. Evans-csel.

Első magyar levelező verseny.

Maróczy Géza.

Kozmata Ferencz.

1. e2—e4	e7—e5	14. V b3 : c3	b7—b6
2. H g1—f3	H b8—c6	15. B a1—d1	V d8—e8
3. F f1—c4	F f8—c5	16. H f3—g5	H g4—h6
4. b2—b4	F c5 : b4	17. F c4—d3	c7—c5
5. c2—c3	F b4—a5	18. H g5 : h7	F c8—e6
6. d2—d4	e5 : d4	19. H h7 : f8	K g8 : f8
7. 0—0	d7—d6	20. F d3—e4	B a8—c8
8. c3 : d4	H g8—f6	21. B d1—d2	H e7—c6
9. e4—e5	d6 : e5	22. B f1—d1	g7—g6
10. V d1—b3	0—0! ⁴⁾	23. B d2—d6	K f8—g7
11. d4 : e5	H f6—g4	24. F e4 : c6	B c8 : c6
12. F c1—a3	H c6—e7 ⁵⁾	25. V c3—f3	B c6 : d6
13. H b1—c3	F a5 : c3	26. e5 : d6	V e8—d7 ⁶⁾

1) A minőség mindenképen elveszett. 2) Világos bizván két szabad gyalogjában visszaadja a kvalitást — azonban sötét kifogástalan védekezése mellett csak remis tud elérni. 3) A parti következő része szellemes fordulatokban rendkívül gazdag. Mindkét fél mesterien játszik. 4) Jobb mint V d8—e7. 5) H g4 : e5-re sötét előnybe jött volna. 6) Világos 13 lépéses mattot jelentett: 27. F b2 f8 28. V f6 K g8. 29. V g6 K f8. 30. V h6 K e8. 31. V h8 K f7. 32. V f6 K g8. 33. B d3 c4. 34. B g3 F g4. 35. h3 c3. 36. F c3 K h7. 37. B g4 V g4 etc.

ásokba; új törvényeket állapít meg; és régieket magyaráz; fejleszti azt az ágat, melyen működik. Nagy lesz-e az ilyen ember? Nem!

A harmadik . . . a harmadik neki vág a nagyvilágnak gyalog, értesítve erről a hírlapokat, ha elfárad, vonatra ül, de már erről nem értesítve a lapokat; fogad ezer forintba, holott ezer forintja még az öreg apjának se volt; tart felolvasásokat, holott egyáltalán nem tud felolvasni . . .

Nagy lesz-e az ilyen ember? Oh bizonyára nagy lesz!

Hirneves ember, — mint Királyfi Pál . . .

Ha mindenütt oly „müpartoló” lesz a közönség, mint Nagyváradon, akkor első osztályú gyorsvonaton fog visszautazni Amerikába Királyfi a gyaloglása jóvoltából.

Rajta, hazámfiai! Félre minden diplomával, minden tehetséggel. Keljünk gyalogutra valamennyien és nevünk dicsőségétől fog hangozni a tér Henczidától — Mucsáig . . .

Nagy Endre.

Konyak-gyártás.

Nagyvárad, jan. 10.

A szőlő és bor mellékterméneinek feldolgozásánál fontos szerepet játszik a konyak-főzés.

Sokan jobbnak tartják és állítólag a francziák is úgy készítik a fűző konyakjait, hogy az új bort használják fel konyak-főzés céljaira, véleményem szerint azonban jobb, ha már érett borból főzzük a konyakot. Azoktól, kik az új bor kifőzését tartják czél szerűbbnek, ennek érvelésül nem kaptam még elfogadható magyarázatot, míg a már, legalább részben érett bor felhasználása mellett az alábbi tények szólnak.

A bor zamatot és illatot kétféle módon nyer. Vagy a szőlőben készen képződve jut ez a borból, mit pl. a muskataly-szőlőkből nyert borból tapasztaljuk, s ezt nevezzük a bor illatjának; vagy az ászkolás ideje alatt a borban található különböző anyagok élelyülése és az ennek folytán képződött éterektől nyeri a bor zamatját. Az elsőre nézve nemcsak hogy mindegy, hanem határozottan előnyösebb, ha a bort új korában főzzük ki konyaknak, mert a bor illatanyagjából folyton vesztik párolás, helyesebben elillanás miatt, mivel az illatot adó anyagok rendszeren illó olajok, vagy nagyon könnyű illó éterek. De illatos borból nem igen szoktunk konyakot főzni, mert azok rendszeren értékesebb borok, konyakot pedig csak aránylag olcsó anyagból lehet használna készíteni.

Nem így azonban a bor zamatjára nézve. Az új borok, mint tudjuk, minden zamatot nélkülöznek és ezek csak az ászkolás alatt fejlődnek ki. A zamatanyagok fejlődésénél közreműködnek a borban lévő szeszek, savak és a vonataanyagok egy része, melyek a hordódonga likacsin diffundáló (átömölő) levegő élelye által lassu élelyüléssel mennek át és ez által egymással különféle képen egyesülve oly összetett vegyületeket képeznek, melyek a legtöbb esetben kellemes zamatú testek s a bornak zamatját kölcsönzik. Ezen zamatot okozó testek képződése egy évig fokozódik és a bor kierekor éri el tetőpontját, ezután pedig részint elillanás, részint a további élelyülés folytán mindinkább eltűnnek a borból, és csak az óborzalmat adó önant-éter (borolaj) marad vissza, mely zamat minden túlerett bornál kitűnik és legnagyobb részben egyenlő.

A zamatot adó vegyületek legnagyobb részben illótestek, vagyis olyanok, melyek melegítve, gőzzé változnak s így a konyak-főzésnél átmennek a szesz és vizgőzökkel a párlatba, igaz, hogy ilyenkor egy nagy részük bomlást szenved és mint ilyenek, az új konyakban fel nem találhatók, de benn vannak, habár szét-hullva is, s a konyak ászkolása s az ez alatt újból megindult élelyülés alatt újból élelyülnek és zamatjukkal kitűnnek. Ezért kell a konyaknak is hosszabb ideig hordóban ászkolva éri, hogy egyrészt simább legyen, másrészt zamatját kifejleszthesse.

Régebben csakis oly üstöket használtak a konyak-főzéshez, mint a pálinka-főzéshez és állítólag ezen üstökben zamatosabb konyakot lehet főzni, mint az újabban használatba jött folytosan működő főzőkésülékekben. Ha van ezen állításban valami, az csak onnan származhat, hogy az ilyen kisebb pálinkafőzőüstben a bor összes szesztartalmát megnyerjük, a már nagyon kevés szeszt tartalmazó bort is megmelegítjük, amikor az üst tartalma mindig jobban és jobban felmelegszik s a nagy tömegben fejlődő vizgőzökkel a nehezebben illó anyagok is átjutnak a párlatba s az így nyert konyakban több zamatképző anyag van. De az így üstön főzött konyakot rendszeren kétszer kell át-párolgatni, mert a legtöbbnél hiányzik az ugynevezett rektifikátor, ami nem más, mint egy előleges hűtő, mely nem hideg, hanem langyos vízzel lesz hűtve s

melyben a fejlődő gőzökből a nehezebben illó vizgőzök lehűtetnek s így a tulajdonképeni hűtőbe már csak a sokkal több szeszgőzt tartalmazó párlat jut.

Ha a kétszeri át-párlást elakarjuk kerülni, akkor okvetlenül alkalmaznunk kell a rektifikátort, s ekkor már sokkal czél szerűbb a folyton működő főzőkésülékek használata. Ezek abban különböznek a közönséges szerkezetű üstöktől, hogy míg egyrészt a szesztelenített bor folyton folyik ki a kazánból, addig másrészt az így kifolyt anyag helye újból friss kifőzendő bor által lesz pótolva, tehát nem az az eljárás, hogy a kifőzött anyagot a kazánból kiürítjük s azután újból megtöltjük, hanem az egyszer megindított főzés szakadatlanul tart, míg csak a kifőzendő anyag mind fel nem használtatott.

Vargha Imre.

A betegsegélyző egyletek és az orvosok.

Nagyvárad, január 10.

Az egyének összesége képezvén a társadalmat s így az egyén jóléte társadalmi kérdés. Ilyen szempontból az egészségügy közügyet képez s erre külön intézkedő törvényeink is vannak. Ebben a törvényben vannak a közegészségügy alapelvei lerakva s ebben vannak azon intézkedések körülírva, melyek a közegészség megóvása érdekében fontosak.

Itt van többek közt a szegények gyógykezelése is körülírva. De miután ezen törvényes intézkedések kielégítőek nem voltak, szükséges volt társadalmi uton is intézkedni a szegények egészségügyében.

Ezen szempontból alakultak a közönséges segélyezésen alapuló betegsegélyző egyletek, melyek a humanizmust irták a zászólójukra s czélul tűzvé a betegség folytán munkától elvont egyének rendes orvosi ellátását, valamint a család-fenntartónak munkaképtelensége következtében a család elpusztulásának megakadályozását, a mit a táppénzek behozatalával el is értek.

A társadalom fejlődésével egy új osztály keletkezett, mely napi keresményéből tartja fenn magát, mely különösen a gyári ipar fellendülése óta oly tetemes számba növekedett, hogy azok egészségügyéről külön kellett törvényileg intézkedni s nevezetesen az 1891. évi XIV. t. czikk alkottatott, melynek következtében országosan a munkásokra nézve belépési kötelezettségű „kerületi betegsegélyző” és „munkás betegsegélyző pénztárak” keletkeztek. A dolgnak ilyen fejlődése mellett az orvosok áldozatkészen léptek azok közé, kik a nemes eszmét felkarolva, annak praktikus kivitelét mindenben és mindenkor elősegítették és a jelenben is elősegíteni igyekeznek a tőlük telhető módon.

Miután így a szegényügy a közegészségügyi törvényben leirt módokhoz szerint eléggé ki van merítve, másrészt a fentemlített önszegélyezésen alakult betegsegélyző egyletek, de főleg a külön törvény által létesített munkás betegsegélyző pénztárak a szegények és a segítségre szorultak ügyét eléggé felkarolják, nem csodálható, hogy az orvosok minden egyéb újabban alakuló s betegsegélyezés czimen terjeszkedni igyekvő egyesületeknek a támogatásukat fel nem ajánlják, sőt azokkal szemben bizonyos tartózkodó álláspontot foglalnak el.

Belátható, hogy az orvosok, kik ezen gombamódra szaporodó s a nemes ügy zászolója alatt szervezkedő új egyletek titkos rugóit korán felismerték, ezek alakulásához segédkezet nyújtani országszerte nem akarnak.

Ezen új egyletek szaporodása oly méveket öltött, hogy általuk az orvosi megélhetés veszélyeztetve van, mert ezen újabb egyletek csakis a vagyonosabb osztályt igyekeznek tagjaik sorába felvenni, a kik az orvosok megélhetését biztosítják. Senki sem tagadhatja, hogy az egyesülésnek teljes létjogosultsága van s így ha fenti czélzattal „viribus unitis” elv alapján betegsegélyző egyletek alakulnak, a társadalom szempontjából üdvös, de másrészt, mert ezen egyletek az orvosi kar megélhetését veszélyeztetik, senki sem vitatja el az orvosok azon jogát, hogy testületekkel szervezkedve érdekeik megóvása végett szavukat fel-emelik.

Országos ezen mozgalom az orvosok közt, s így a központ, mint a legtöbb vidéki nagyobb város orvosi közt ezen kérdés napirenden van s az eszmék kellő tisztázása után megállapodáshoz jutva, az orvosok legtöbb helyütt czélt is értek.

Egy orvos.

2543—1896. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közteszi, hogy a bpesti kir. ker. és váltó tszék 1896 évi 91353 számú végzésével Leiterdorff és társa felperes részére Feuer R. alperes ellen 150 frt követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 261 fr. 65 kr. becsült ingóságokra a nagyvárad városi kir. járásbírósa 21398—896 számú végzésével az arverés elrendeltetvén, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is a mennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperes lakásán Zöldfa-utca 25. sz. a leendő megtartására határidőül 1897 évi január hó 12-ik napján délután 3 órája tűzetik ki, amikor a bíróság lefoglalt különféle szövetetűk s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhívotnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korában eszközöltetett volna és az a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik elsőbbségi bejelentéseiket az arverés megkezdéséig alulírt kiküldött n. vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kiüggését követő naptól számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1896. évi december hó 18. napján.
Batig Ferencz,
kir. bír. végrehajtó.

Aláírási felhívás!

A „Nagyvárad-velencei s váraljai tatarék- és segélyegyleti szövetkezet” működési ideje lejárván, alulírott bizottság, városunk legrégebbi és legszebb eredményével záródott e szövetkezetet továbbra is fenn akarván tartani, aláírási ivatek bocsájt ki a szövetkezet újbóli megalakulása czéljából.

Minden részjegy 10 krajczár, melyhez még azonkívül minden részjegy után egyszerre és mindenkorra fizetendő 10 krajczár beiratási díj is járul.

Aláírási ivatek vannak:

A várad velencei „Népkör”-ben,

Jablonszky Emil, Nagyvárad-város pénztárnokánál

Rác Jakab, a Biharmegyei keresk. és iparbank pénztárnokánál,

Jámbor József megyei irattárnoknál,

Sarkadi Ignác, a ker. betegs. pénztár titkáránál

Az alakuló közgyűlés f. év január hó 31-én d. e. fél 11-kor fog a Velencei Népkör helyiségében megtartatni.

Az előkészítő bizottság.

49

Meghívás

a Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank

1897. évi január hó 31-ik napján délelőtt 9 órakor saját üzleti helyiségében tartandó XXVIII-ik rendes közgyűlésére.

A közgyűlés napirendje:

1. Az igazgatóság jelentése az 1896. évi üzlet évről és indítványai a mérleg, zárszámadások és osztalék tárgyában.

2. A felügyelő bizottság jelentése az igazgatóság által készített zárszámadások és mérlegről valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.

3. Az előző tárgyak és az igazgatóság és felügyelő bizottság által kért felmentvény feletti határozat hozatala.

4. Az igazgatóság jelentése a nyugdíjalap állásáról.

5. Két igazgatósági tag esetleg a felügyelő bizottság 2 rendes és egy póttagjának, továbbá 9 rendes és 2 pótt választmányi tag választása. Nagyvárad, 1897. január 6. napján.

Az igazgatóság.

Azon t. részvényesek kik a közgyűlésen részt venni kívánnak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 12. §-a értelmében a közgyűlés napját megelőzőleg egy hónappal, nevékre irt részvényeiket le nem járt szelvényekkel legkésőbb a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal a bank pénztáránál letenni sziveskedjenek. A zárszámadások és az erre vonatkozó felügyelő bizottsági jelentés 1897. január 22. napától a társulat helyiségében megtekinthetők, sőt a zárszámadások tervezete, a részvényesek kivanatára nyomtatott példányban előre megküldetik.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos: Sarkadi Ignác.
Főmunkatárs: Rác Mihály.

Mesés olcsó béli cikkek

kaphatók

Leitner Lázár

Nagyvárad, Zöldfa-utcza
férfi-divat és cipőkereskedésében.

Egy selyem Cillinder most frt 3.80	ezelőtt frt 7.—
Egy Chapon Claque " " 6.—	" " 10.—
Egy bál chifon lng " " 1.35	" " 1.80
Egy redős v. himzett lng " " 1.50	" " 2.50

Egy női bál cipő most frt 1.50	ezelőtt frt 2.20
Egy női lack cipő " " 2.—	" " 2.80
Egy férfi lack cipő " " 4.—	" " 6.—
Egy legújabb bál lng " " 2.50	" " 4.—

Nyakkendők, zsebkendők, keztyűk, harisnyák, és illatszerek nagy választékban.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

1755

Meg nem felelő árak készséggel becséréltetnek.

Hirdetmény.

Van szerencsénk szövetkezetünk tagjait értesíteni, hogy az 1896. decz. 31-én lejárt három évi ciklus alatt befizetett üzletrészek és nyereséjuttalékokat f. évi január

11-től kezdve mindenkor hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton d. u. 3-5 óráig fogjuk üzlethelyiségünkben kifizetni.

Nagyvárad, 1897. január 11.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet” igazgatósága.

COAKS,

tartós fűtésre legjobb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legalkalmasabb a **gáz-coaks** mert a sulyosabb és ez által drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **métermázsánként 14 kr fuvardíjért házhoz szállítjuk** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a coaks vásárlásánál, a mennyiben, ha egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvardíj nem számítunk.**

Nagyvárad, 1896. novemberben.

Nagyvárad
légszeszgyár:
Az igazgatóság.

Új fűszer-, csemege-, illatszer- és pipereáru-kereskedés

Tisztelettel hozom a mélyen tisztelt közönség szives tudomására, hogy

Moskovits Szidor utóda

cég alatt Nagyváradon (Szent-László-tér) egy rég érzett hiányt pótolandó

illatszerek és pipere-cikkek

álló üzletet nyitottam.

Nagy választékban tartok raktáron bel- és külföldi pipere- és illatszereket eredeti csomagolásban, kaphatók továbbá kenőcsök, pipere-szappanok, hajfestő-szerek, hölgyporok (poudre), mosdóvizek, fogporok, fogkefék, Odol- és különféle szájvizek, szoba-illatok stb. valamint legfinomabb orosz és kínai theák, thea-sütemények, rum, cognac és gyógyborok, csokoládé és Cacao, gazdasági célokra carbolok és fertőtlenítő szerek a legjutányosabb árak mellett.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve, maradtam

teljes tisztelettel

Moskovits Szidor utóda.

Vidéki megrendelések a leggyorsabban és legpontosabban eszközöltetnek.

604—1896. gazd. sz.

Nagyvárad város árverelő
küldöttségétől.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsának 22698—896. sz. a. felt. határozata értelmében az 1897. évi január hó 12-ik napján d. e. 10 órakor a városház nagytermében a következő javadalmak fognak nyilvános árverés útján kiadani

I. A Bémer-tér 373. szám alatt levő Sáfrád-féle telekre tervezett I. sz. bolthelyiség bérlete az 1897. évi november hó-tól számított hat (6) egymásután következő évre, kikialtási ára 300 frt évi bérösszeg, bánompénz 30 frt.

II. A 2-ik sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 300 frt bérösszeg, bánompénz 30 forint.

III. A 3-ik sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 300 frt évi bérösszeg, bánompénz 30 forint.

IV. A 4. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 400 forint évi bérösszeg, bánompénz 40 frt.

V. Az 5. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 400 frt évi bérösszeg, bánompénz 40 forint.

VI. A 6. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 600 frt évi bérösszeg, bánompénz 60 forint.

VII. A 7. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 600 frt évi bérösszeg, bánompénz 60 forint.

VIII. A 8. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 600 frt évi bérösszeg, bánompénz 60 forint.

IX. A 9. sz. Fő-utca felőli sarokbolt bérlete ugyanannyi időre, kikialtási ára 1000 frt évi bérösszeg, bánompénz 100 frt.

X. Egy lakhelyi égnek, mely 2 nagyobb és egy kisebb szobából, konyhából, fás szinből és padlából áll, ugyanannyi időre szóló bérlete; kikialtási ára 50 frt évi bérösszeg, bánompénz 5 frt. Ezen lakhelyiség bérletje a házmesteri teendőket köteles teljesíteni.

Árverelni szóval vagy zárt ajánlatok beadása által lehet.

Árverelőik tartoznak a kikialtási árak 10 százalékat készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban bánompénzül az árverés megkezdése előtt az árverelő küldöttség elnökének kezébe letenni, vagy azt a beadandó és 50 kr bélyeggel ellátott zárt ajánlataikhoz mellékelni.

Zárt ajánlatok az 1897. évi január hó 12-ik napjának d. e. 10 óráig az árverelő küldöttség elnökének kezébe nyújtandók be; a zárt ajánlatokban határozottan megemlítendő, miként árverelő az árverési feltételeket és kikötéseket ismeri s azokat egész terjedelmében elfogadja. A kitűzött határidőn túl beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az építkezésre vonatkozó, a bolthelyiségek elhelyezését, nagyságát feltüntető tervrajz és az árverési feltételek Papp János gazd. tanácsos ügyosztályában a hivatalos órák alatt megtekinthők.

A tett ajánlatok árverelőket a leütéskor azonnal, Nagyvárad város közönségét csak a törv. hat. bizottsági, illetve a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urnak az ezen árverés eredményét jóváhagyó határozata után kötelezik.

Nagyvárad, 1897. január hó 2.

Papp János,

gazdasági tanácsos, mint az árverelő küldöttség elnöke.

Új varrógép raktár.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy újonnan berendezett üzletembe a legjobb és legolcsóbb

varrógépek kaphatók.

Családi Singer varrógép

32 frttől feljebb.

Valamint:

Wheeler-Wilson, karikahajós, Vibrating

és más különleges varrógépek.

Ugyszintén alkatrészek eladása.

villanyos csengők és Telefonok felszerelése.

Minden rendszerű varrógép pontosan és jutányosan javíttatik.

Becsés pártfogását kérve, tisztelettel:

Feigenbaum H.

Kert-utca, Ipartesület háza mellett